

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
для здобувачів вищої освіти ОП Середня освіта (Географія)

«Загальне землезнавство»

1. Заплави: їх типи та процес утворення.
2. Історія геологічного розвитку території України.
3. Особливості формування річкових долин території України.
4. Озера, їх утворення та особливості гідрологічного режиму.
5. Повені, паводки та селеві потоки: географічний аспект.
6. Річки Полісся, їх живлення та режим.
7. Гідрометеорологічні особливості території України.
8. Фізико-географічна характеристика Чернігівщини та її господарське освоєння.
9. Водні ресурси Чернігівщини та шляхи їх охорони.
10. Характеристика сучасного стану р. Дніпро та заходи щодо його поліпшення.
11. Антропогенне рельєфоутворення.
12. Ендогенні та екзогенні рельєфоутворюючі процеси.
13. Розвиток ерозійних процесів та їх вплив на формування рельєфу.
14. Рельєф морських берегів.
15. Особливості флювіального морфогенезу.
16. Екологічний стан вод м. Чернігова: сучасний стан та тенденції змін.
17. Проблеми охорони та відтворення малих рік та озер на Чернігівщині.
18. Підземні води Чернігівщини: характеристика, оцінка, використання.
19. Гідрологічна характеристика річки Чернігівщини (за вибором).
20. Господарське використання та меліорація боліт Чернігівщини.

Рекомендована література щодо написання курсової роботи з дисципліни
«Загальне землезнавство»

1. Багров М.В. Землезнавство: Підручник / М.В. Багров, В.О. Боков, І.Г. Черваньов. – К. : Либідь, 2000.
2. Воловик І.І. Загальне землезнавство (літосфера, біосфера, географічна оболонка, розвиток географічної науки): Практикум: Навч. посібник / І.І. Воловик. – Вінниця, 2005.
3. Коротун І.М. Основи загального землезнавства: Навч. посібник / І.М. Коротун. – Рівне : РДПУ, 1999.
4. Мащенко О.М. Загальне землезнавство. Навчальний посібник / О.М. Мащенко. – Полтава : ПДПУ, 2010.
5. Олійник Я.Б. Загальне землезнавство / Я.Б. Олійник, Р.П. Федорищак, П.Г. Шищенко. – К. : Знання-Прес, 2003.
6. Федорищак Р.П. Загальне землезнавство / Р.П. Федорищак. – К. : Вища школа, 1995.
7. Адаменко О., Рудько Г. Екологічна геологія. К.:Манускрипт, 1997. 349 с.
8. Куровець М., Гунька Н. Основи геології. Підручник для вузів. Львів, 1997.
9. Мізерський В. Динамічна геологія (Загальна геологія): навч. посіб., переклад доц. Р. Смішко. Вид. 2-ге. Л.: ЛНУ імені Івана Франка, 2011.

10. Паранько І., Сіворонов А., Мамедов О. Геологія з основами геоморфології. Навчальний посібник. Кривий Ріг: Мінерал, 2008.
11. Рудько Г.І., Гамеляк І.П. Основи загальної, інженерної та екологічної геології. Чернівці «Букрек», 2003.
12. Стецюк В.В., Ковальчук І.П. Основи геоморфології. К.: Вища школа, 2005.
13. Шевчук В.В., Іванік О.М., Крочак М.Д., Менасова А.Ш. Загальна геологія. Практикум. К.: ВПЦ «Київський університет», 2005.
14. Левківський С.С., Хільчевський В.К., Ободовський О.Г. Загальна гідрологія. – К.: Фітосоціоцентр, 2000.
15. Пелешенко В.І., Хільчевський В.К. Загальна гідрохімія. – К.: Либідь, 1997.
16. Пелешенко В.І., Закревський Д.В. Гідрогеологія з основами інженерної геології. – Ч. 1. – К.: ВПЦ "Київський ун-т", 2002.
17. Хільчевський В.К. Гідрохімія океанів і морів. – К.: ВПЦ "Київський ун-т", 2003.
18. Ющенко Ю.С., Гринь Г.І., Масікевич Ю.Г. Загальна гідрологія. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005.
19. Вишневський В.І. Річки і водойми України. Стан і використання. – К.: Віпол, 2000.
20. Вишневський В.І., Косовець О.О. Гідрологічні характеристики річок України. – К.: Ніка-центр, 2003.
21. Паламарчук М.М., Закорчевна Н.Б. Водний фонд України. – К.: Ніка-центр, 2001.
22. Хільчевський В.К. Роль агрохімічних засобів у формуванні якості вод басейну Дніпра. – К.: ВПЦ "Київський ун-т", 1996.

«Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства»

1. Фактори ґрунтоутворення, генезис та еволюція ґрунтів.
2. Особливості структурованості дерново-підзолистих ґрунтів та чорноземів: сучасний аспект та тенденції змін.
3. Агрофізичні властивості ґрунту та їх оцінка.
4. Агрохімічні показники текстурно-диференційованих ґрунтів України.
5. Дерново-підзолисті ґрунти України: властивості та шляхи підвищення родючості.
6. Властивості та використання ґрунтів Полісся.
7. Ґрунти Чернігівщини: властивості, використання та шляхи підвищення родючості.
8. Основні закономірності та фактори процесу ґрунтоутворення за різних клімато-географічних умов дерново-підзолистих ґрунтів України.
9. Ґрунти Полісся та їх генетико-морфологічна характеристика й охорона.
10. Якісна оцінка земель сільськогосподарського призначення та заходи щодо покращення їх родючості.
11. Ґрунти приватного господарства, їх характеристика та продуктивність.
12. Оцінка антропогенного навантаження на агроландшафти Полісся.
13. Особливості ґрунтового покриву України та заходи підвищення їх родючості.
14. Екологічний стан ґрунтів Полісся та шляхи їх оздоровлення.

15. Ґрунти долини р. Десна та заходи підвищення їх родючості й охорони.
16. Ерозійна деградація дерново-підзолистих ґрунтів Полісся.
17. Агрохімічний моніторинг ґрунтів Чернігівщини.

*Рекомендована література щодо написання курсової роботи з дисципліни
«Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства»*

1. Веремеєнко С. І., Шевчук М. Й. Ґрунтознавство: навч. посіб.; за ред. д. с.-г наук, проф. С. І. Веремеєнка. Рівне : НУВГП, 2015. 300 с.
2. Назаренко І. І., Польчина С. М., Дмитрук Ю. М. [та ін.]. Ґрунтознавство з основами геології : підручник Чернівці: Книги–ХХІ, 2006. 504 с.
3. Красєха Є. Н., Позняк С. П., Кіт М. Г. Картографування ґрунтового покриву. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 498 с.
4. Климович П. В. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. Ч. 1. : Тексти, лекції. Львів: Вид. центр Львів. ун-ту, 2000. 180 с.
5. Комплексний атлас України [Карти] / відп. ред. Л. М. Веклич ; Держ. ком. з природ ресурсів України, Держ. наук.-вироб. п-во "Картографія". 1 : 4 500 000. К. : Картографія, 2005. С. 37–39.
6. Лабораторний практикум з ґрунтознавства : навч. посіб. / [Д. Г. Тихоненко, В. В. Дегтярьов, Л. Л. Величко та ін.] ; за ред. проф. Д.Г. Тихоненка. Вінниця : Нова кн., 2010. 443 с.
7. Наконечний Ю. І. Практикум з ґрунтознавства і географії ґрунтів : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. ун-ту ім. І. Франка, 2013. 373 с.
8. Панас Р. М. Ґрунтознавство : навч. посіб. Львів : Новий світ-2000, 2008. 371 с.
9. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2010. Ч. 1. 270 с.; Ч. 2. 285 с.
10. Позняк С. П., Красєха Є. Н., Чинники ґрунтоутворення. Львів : Вид.центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 400 с.
11. Польчина С. М. Польові дослідження та картування ґрунтів : навч.посіб. для вищ. навч. закл. К.: Кондор, 2009. 220 с.
12. Чорний І.Б. Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства.— К.: Вища школа, 1995.

«Методика навчання географії»

1. Методика застосування інтерактивних методів та прийомів навчання при вивченні шкільного курсу "Материки та океани" 7 клас
2. Методика застосування проектної технології навчання при вивченні шкільного курсу "Україна у світі: природа, населення" 7 клас
3. Перевірочні завдання тестового типу з географії. Програмований контроль рівня навчальних досягнень учнів на уроках географії.
4. Прийоми роботи з текстом підручника географії. Програмований текст та використання елементів програмованого навчання у сучасних підручниках географії.
5. Географічні уявлення, поняття, уміння та навички. Принципи формування загальних географічних понять (на прикладі різних курсів шкільної географії).

6. Географічний кабінет, географічний майданчик та екологічна стежина, їх роль у навчанні. Географічні дослідження у школі.
7. Практичні і самостійні роботи з географії. Їх роль у формуванні умінь та навичок. Практичні роботи творчого рівня.
8. Методика використання технічних засобів навчання на уроках географії. Комп'ютеризація навчального процесу з географії.
9. Особливості формування понять, умінь та навичок у курсі «Географія. Материк та океани (7 клас). Шляхи реалізації у курсі типових планів географічних характеристик.
10. Елементи програмованого навчання та алгоритмізація в шкільній географії. Нові тенденції у викладанні географії
11. Рівні навчальних досягнень учнів, співвідношення цих рівнів із методами навчання (на прикладі різних курсів шкільної географії).
12. Рольові ігри на уроках географії у 10 класі. Організація рольових ігор.
13. Система практичних робіт із контурними картами у шкільних курсах географії.
14. Прийоми роботи зі шкільними географічними картами. Карта як сучасний засіб навчання географії.
15. Мета і види перевірки навчальних досягнень учнів на уроках географії. Нові форми контролю знань. Оцінка і критерії оцінювання навчальних досягнень учнів за 12-бальною шкалою.
16. Урок як основна форма організації навчального процесу в школі. Уроки нетрадиційної форми – інтегровані, бінарні, ігрові та ін.
17. Види індивідуальної перевірки навчальних досягнень учнів з географії. Різноманітні перевірені завдання.
18. Шляхи підвищення ефективності уроку та рівня навчальних досягнень учнів із географії. Використання інноваційних ідей на уроках географії.
19. Географічні дослідження і спостереження. Їх роль у формуванні географічних понять і уявлень.
20. Внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки шкільної географії. Зв'язок змісту шкільної географії з краєзнавством. Проблема інтеграції знань.
21. Графічне конспектування на уроках географії (структурно-логічні схеми, аркуші опорних сигналів, картографічні конспекти, конспектиматриці).
22. Графічна наочність (схеми, графіки, діаграми) у формуванні понять економічної та соціальної географії.
23. Підручник – основний посібник для учнів. Методичний апарат підручника та робота з ним. Електронні підручники з географії.
24. Географічні екскурсії в природу. Мета, зміст і завдання екскурсій. Методика організації та проведення їх.
25. Наочність у викладанні географії та її значення. Аеро- та космічна фотоінформація у навчанні географії.
26. Система позакласної і позашкільної роботи з географії. Значення позакласної і позашкільної роботи. Станція юних туристів як один із центрів позашкільної роботи.
27. Проблемне навчання в шкільній географії. Розвиток пізнавального інтересу і самостійності в роботі учнів.

28. Методика роботи з цифровими показниками на уроках економічної і соціальної географії у школі.
29. Географічні ігри на уроках у 6-7 класах. Ігри на місцевості при вивченні теми «План і карта».
30. Робота з глобусом та географічними картами на уроках фізичної географії. Шкільні атласи з географії. Електронні карти та атласи.
31. Використання зовнішнього незалежного оцінювання з географії як діагностику сформованості знань, умінь і навичок з географії.
32. Географічні олімпіади. Мета і завдання олімпіад. Типи завдань, організація і проведення олімпіад.
33. Метод проектів і можливості його застосування під час вивчення географії.
34. Освітні сайти, як інструмент підготовки до уроків географії.
35. Розвиток критичного мислення на уроках географії.
36. Розвиток системи геолого-геоморфологічних знань та методичні прийоми їх вивчення у шкільній географії.
37. Розвиток системи метеоролого-кліматичних знань та методичні прийоми їх вивчення у шкільній географії.
38. Шляхи формування пізнавального інтересу учнів при вивченні географії.
39. Розвиток творчості і самостійності учнів у навчальному процесі з географії.
40. Методика формування географічних знань і вмінь учнів основної школи
41. Формування пізнавальних інтересів учнів на уроках географії і в позакласній роботі.
42. Формування географічних знань і вмінь у дитячому садку та в початковій школі.
43. Методика організації та проведення практичних робіт з географії в школі
44. Розробка системи тестів для різних курсів географії
45. Диференціація навчання географії в загальноосвітній школі
46. Розробка комп'ютерних посібників та методика їх використання при вивченні географії в школах і вищих навчальних закладах
47. Використання комп'ютерних технологій у викладанні географії
48. Міжпредметні зв'язки шкільної географії та їх використання на уроках в школі
49. Розробка підручників, посібників і словників з географії та методика їх використання у процесі вивчення географії
50. Розробка системи наочних посібників для різних шкільних географічних курсів та їх використання у навчальному процесі 13. Дидактичні функції контролю знань учнів з географії
51. Форми і методики контролю та оцінювання рівня знань і вмінь учнів з географії
52. Нетрадиційні форми проведення уроків географії як засіб підвищення пізнавальної активності учнів

53. Вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду вчителів географії України
54. Методика вивчення шкільних курсів географії з використанням краєзнавчих матеріалів
55. Форми і методи краєзнавчих досліджень школярів
56. Використання матеріалів краєзнавчих екскурсій на уроках географії та в позакласній роботі
57. Географічне краєзнавство як форма розвитку пізнавальних інтересів учнів
58. Методика викладання географії у профільних і спеціалізованих школах.
59. Розвиток географічної компетентності у старшокласників: методичні підходи та технології.
60. Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у навчання географії.
61. Особливості викладання географії в умовах дистанційного навчання.
62. Методи формування картографічних навичок у школярів на уроках географії.
63. Застосування проектної методики в навчанні географії.
64. Педагогічна майстерність вчителя географії: основні аспекти.
65. Методи оцінювання знань з географії в середній школі.
66. Роль краєзнавства в методиці навчання географії.
67. Моделювання навчального процесу з географії в умовах інклюзивного навчання.
68. Формування екологічної свідомості учнів через уроки географії.
69. Роль позакласної роботи в удосконаленні знань з географії.
70. Методика використання карт і атласів на уроках географії.
71. Використання географічних інформаційних систем (ГІС) у навчальному процесі.
72. Індивідуалізація навчання географії: методи та підходи.
73. Методика навчання географії в умовах багатокультурного середовища.

*Рекомендована література щодо написання курсової роботи з дисципліни
«Методика навчання географії»*

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Проблеми. К.: Либідь, 1998. 558с.
2. Білан О.М.. Картографія в шкільній освіті. Львів: Світ, 2016. С. 10-30.
3. Бондар О.В.. Методика застосування ІКТ у навчанні географії. Харків: Видавництво ХНУ, 2020. С. 150-170.
4. Бондаренко С.Ю.. Методика дистанційного навчання географії. Одеса: Астропринт, 2022. С. 40-55.
5. Васильєва В.К.. Екологія в географічній освіті. Київ: Лібра, 2017. С. 30-45.
6. Григоренко Л.В.. Інформаційні технології в освіті. Київ: Лібра, 2019. С. 33-49.

7. Гуз В.П.. Методика використання картографічних засобів на уроках географії. Харків: Вища школа, 2018. С. 80-95.
8. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 334 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/483779/mod_resource/content/2/%d0%94%d0%b8%d1%87%d0%ba%d1%96%d0%b2%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0%202004.pdf
9. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 334 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/483779/mod_resource/content/2/%d0%94%d0%b8%d1%87%d0%ba%d1%96%d0%b2%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0%202004.pdf
10. Дорошенко Т.М.. Методика використання краєзнавства в географії. Одеса: Маяк, 2021. С. 60-75.
11. Дяченко І.Я.. Індивідуалізація навчання в школі. Харків: Педагогічна преса, 2017. С. 45-60.
12. Заброцький М.М. Основи вікової психології. Навч. посібник. Тернопіль: навч. книга Богдан, 2009. 112 с.
13. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К.: Каравела. 2011. 464 с.
14. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. 214 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1817/kasiianyk-i.p.-mysko-v.z.-metodyka-navchannia-heohrafii-%28teoretychnyi-aspekt%29.pdf?sequence=1&isallowed=y>
15. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. 214 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1817/kasiianyk-i.p.-mysko-v.z.-metodyka-navchannia-heohrafii-%28teoretychnyi-aspekt%29.pdf?sequence=1&isallowed=y>
16. Коберник С. Методика навчання географії в ЗВО: навчально-методичний посібник. К.: Навчальна книга, 2005. 319 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/6459_01.pdf
17. Коберник С. Методика навчання географії в ЗВО: навчально-методичний посібник. К.: Навчальна книга, 2005. 319 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/6459_01.pdf
18. Колесник М.О. Сучасний освітній простір: нова парадигма природничої освіти: Монографія. Чернігів: Десна-Поліграф, 2020. 270 с.
19. Кудрявцева О.О.. Багатокультурне середовище в освіті. Київ: Педпрес, 2018. С. 70-85.
20. Курляк М.І.. Географія: теорія та методика. Львів: Світ, 2018. С. 88-104.
21. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навч. посібник К.: ЦНЛ, 2005. 128 с.

22. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 136 с. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/%d0%9b%d0%b0%d0%b2%d1%80%d1%83%d0%ba.pdf>
23. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 136 с. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/%d0%9b%d0%b0%d0%b2%d1%80%d1%83%d0%ba.pdf>
24. Левченко В.М.. Географічні інформаційні системи в освіті. Київ: Видавництво Ліра, 2020. С. 150-170.
25. Литвиненко Т.М.. Методика викладання географії в мультикультурному середовищі. Львів: Світ, 2020. С. 110-125.
26. Ліпська М.І.. Методика позакласної роботи з географії. Львів: Педагогіка, 2021. С. 100-115.
27. Лобко О.М.. Краєзнавство та географічне навчання. Київ: Педпрес, 2018. С. 80-95.
28. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник К.:«Центр навчальної літератури», 2004. 222 с.
29. Матвіїшина В.Г.. Проектна методика в навчанні географії. Київ: Освітня книга, 2018. С. 100-120.
30. Мащенко В.Ф. Індивідуальний розвиток дитини К.: Главник, 2007. 128 с.
31. Мельник І.П.. Педагогіка та методика навчання географії. Київ: Освіта, 2017. С. 200-215.
32. Михайлов В.С.. Методика географії в інклюзивній освіті. Харків: Вища школа, 2020. С. 90-110.
33. Мороз І., Гончар А., Степанюк А. Загальна методика навчання біології (посібник для студентів). Київ: Либідь, 2006. 368 с.
34. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) Х.: ВГ «Основа», 2016. 112 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/707431/1/%d0%a2%d0%b5%d1%82%d1%8f%d0%bd%d0%b0%20%d0%9d%d0%b0%d0%b7%d0%b0%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d0%ba%d0%b0.pdf>
35. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) Х.: ВГ «Основа», 2016. 112 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/707431/1/%d0%a2%d0%b5%d1%82%d1%8f%d0%bd%d0%b0%20%d0%9d%d0%b0%d0%b7%d0%b0%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d0%ba%d0%b0.pdf>
36. Новак Р.Д.. Картографія в навчальному процесі. Львів: Освіта, 2019. С. 40-55.
37. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник К.: Кондор, 2012. 576с.
38. Павелків Р.В. Цигипало О.П. Дитяча психологія: Навч. посібник К.: Академвидав, 2008. 432 с.

39. Павленко Т.І.. Методика навчання картографії в школах. Київ: Вища школа, 2017. С. 50-70.
40. Панченко О.П.. Методика індивідуального навчання географії. Київ: Освіта, 2019. С. 85-100.
41. Погорілець І.І.. Дистанційне навчання: методи та технології. Київ: Педпрес, 2021. С. 60-75.
42. Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія: навч-метод. посібник Суми: ВТД. Університетська книга, 2007. 330 с.
43. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / За ред. О.І.Пометун. К.: Вид-во А.С.К., 2003. 192с.
44. Руденко О.П.. Педагогічна майстерність у навчанні географії. Харків: Вища школа, 2018. С. 150-165.
45. Савченко О.Я.. Методика навчання географії. Київ: Освіта, 2017. С. 45-67.
46. Савченко О.Я.. Позакласна робота з географії. Київ: Педагогічна преса, 2020. С. 65-80.
47. Савчин М.В. Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посібник К.: Академвидав, 2005. 360 с.
48. Самойленко П.В., Білоус О.В., Шевченко М.І., Сидоренко Н.Б. Формування професійних умінь майбутнього вчителя в процесі педагогічної практики: Методичні рекомендації до проведення педагогічної практики на II – IV курсах хіміко-біологічного факультету. Чернігів: Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2002. 58 с.
49. Сахарова Т.В.. Оцінювання результатів навчання з географії. Київ: Вища школа, 2019. С. 35-50.
50. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
51. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
52. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. Загальна психологія. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. : Каравела , 2011. 464 с.
53. Слободян О.С.. Проектна діяльність у географії. Львів: Педагогіка, 2019. С. 130-145.
54. Слюта А.М. Методика навчання географії. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Чернігів: Десна Поліграф, 2021. 248 с. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/9063/1/%d0%9c%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d0%ba%d0%b0%20%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f%20%d0%b3%d0%b5%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%97.pdf>
55. Слюта А.М. Методика навчання географії. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Чернігів: Десна Поліграф, 2021. 248 с. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/9063/1/%d0%9c%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d0%ba%d0%b0%20%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f%20%d0%b3%d0%b5%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%97.pdf>

56. Степанюк А. В. Біо(еко)етичне виховання: теорія і практика: монографія. Тернопіль : Вид-во «Вектор», 2011. 267 с.
57. Степанюк А. В. Висвітлення тенденції інтеграції природничих наук та етики в змісті біологічної освіти старшокласників: монографія. Тернопіль: Вектор, 2015. 184 с.
58. Тесленко Г.О.. Методика оцінювання знань з природничих дисциплін. Львів: Світ, 2020. С. 120-135.
59. Черниш О.О.. Методика формування екологічної свідомості. Одеса: Астропринт, 2018. С. 85-100.
60. Чорномаз О.В.. ГІС-технології на уроках географії. Одеса: Астропринт, 2021. С. 30-45.
61. Шевченко Н.М.. Інклюзивна освіта: методика і практика. Київ: Інститут педагогіки, 2019. С. 50-70.

«Педагогіка»

1. Формування основ гуманістичної моралі учнів у новій українській школі.
2. Партнерство між школою та батьками в новій українській школі.
3. Шляхи впровадження інтегрованого навчання в новій українській школі.
4. Організація проєктного навчання в новій українській школі.
5. Розвиток системного мислення школярів.
6. Розвиток ініціативності школярів.
7. Шляхи впровадження педагогіки партнерства в новій українській школі.
8. Етапи та умови розвитку пізнавальних інтересів школярів.
9. Шляхи реалізації діяльнісного підходу на уроках.
10. Формування міжпредметних компетентностей школярів у процесі тематичного навчання.
11. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів.
12. Шляхи залучення батьків до освітнього процесу в новій українській школі.
13. Формування загальнолюдських цінностей в учнів.
14. Формування національної гідності в учнів.
15. Формування поваги до рідної мови і культури у школярів.
16. Формування шанобливого ставлення до довкілля у школярів.
17. Розвиток емоційного інтелекту в учнів.
18. Формування лідерських якостей учнів.
19. Формування самоконтролю учнів.
20. Розвиток навичок ефективного спілкування у школярів.
21. Розвиток умінь розв'язання конфліктних ситуацій в учнів.
22. Розвиток емпатії у учнів.
23. Розвиток толерантності в учнів.
24. Формування мотивації до навчання в учнів.
25. Розвиток умінь використовувати нову інформацію в учнів.
26. Шляхи залучення дітей до організації освітнього середовища в новій українській школі.
27. Реалізація внутрішньопредметної інтеграції в новій українській школі.
28. Реалізація міжпредметної інтеграції в новій українській школі.

29. Контент-орієнтована інтеграція в новій українській школі.
30. Формування самостійності учнів.
31. Використання формувального оцінювання.
32. Форми вербального оцінювання.
33. Формування контрольно-оцінювальної діяльності школярів у процесі становлення навчальної діяльності.
34. Використання технології портфоліо.
35. Способи залучення батьків до освітнього процесу.
36. Шляхи формування індивідуальних програм розвитку для дітей з особливими освітніми.
37. Особливості співпраці з батьками дитини з особливими освітніми потребами.
38. Проблема полікультурного виховання учнів сучасної.
39. Формування та розвиток патріотичних почуттів.
40. Формування соціокультурного розвивального середовища в сучасній.
41. Гірська школа як середовище навчання і виховання школярів.
42. Використання засобів етнодидактики у навчально-виховному процесі.
43. Етнокультурні чинники розвитку особистості школяра.
44. Зміст, засоби та форми естетичного виховання школярів.
45. Шляхи вдосконалення фізичного виховання учнів в процесі навчання.
46. Місце народної педагогіки в естетичному вихованні школярів.
47. Народні ігри як чинник фізичного вдосконалення школярів у позакласній роботі.
48. Формування фізичної культури школярів засобами етнопедагогіки.
49. Екологічне виховання учнів: зміст, форми та методи реалізації.
50. Сутність та зміст економічного виховання учнів.
51. Особливості розумового виховання учнів.
52. Використання етнографічних матеріалів у розумовому вихованні школярів.
53. Методи перевиховання учнів (за творами А. Макаренка).
54. Творче використання ідей педагогів-новаторів у розвитку розумових здібностей учнів.
55. Вдосконалення форм і методів національно-патріотичного виховання школярів.
56. Основні напрями позакласної виховної роботи з учнями.
57. Виховний характер навчання і шляхи його оптимізації.
58. Нетрадиційні форми організації виховного процесу.
59. Організаційні форми позакласної виховної роботи з учнями.
60. Особливості соціалізації особистості учня.
61. Організація навчально-виховної роботи з педагогічно занедбаними дітьми.
62. Система роботи з педагогічно занедбаними учнями в умовах.
63. Система роботи з обдарованими дітьми.
64. Форми та методи роботи з обдарованими учнями.
65. Педагогічні умови ефективного використання заохочення та покарання як методів виховання.
66. Шляхи та засоби оптимізації естетичного виховання школярів.

67. Використання міжпредметних зв'язків в екологічній підготовці учнів.
68. Функції громадських і дитячих організацій у вихованні школярів.
69. Самовиховання учнів: зміст та педагогічний супровід.
70. Розвиток пізнавальної активності учнів у процесі навчання.
71. Дидактичні засоби підвищення пізнавальної активності школярів у навчанні.
72. Оновлення змісту та методів навчання в сучасній школі.
73. Проблемне навчання в школі.
74. Роль проблемного навчання у розвитку здібностей обдарованих дітей.
75. Методи стимулювання навчально-пізнавального інтересу в учнів.
76. Шляхи використання пізнавальних ігор у навчальному процесі.
77. Педагогічні умови ефективного використання наочності у навчанні.
78. Особливості реалізації індивідуального підходу до учнів.
79. Розвивальний характер навчання та умови підвищення його ефективності.
80. Особливості розвитку пізнавальної активності школярів у процесі навчання.
81. Використання етнопедагогіки в сучасній школі.
82. Проблемне навчання і можливості його здійснення.
83. Проблема диференціації навчання.
84. Психолого-педагогічні засади підготовки дітей до навчання в школі.
85. Гуманізація навчання.
86. Система принципів навчання, їх реалізація на уроках.
87. Організація диференційованого навчання.
88. Особливості диференційованого навчання.
89. Забезпечення індивідуалізації навчання.
90. Багатоваріантність структури уроку.
91. Нетрадиційні методи навчання.
92. Умови організації нестандартних уроків.
93. Нестандартні уроки та вимоги до їх проведення.
94. Шляхи вдосконалення роботи з підручником як методу навчання.
95. Вправи в системі методів навчання, шляхи підвищення їх ефективності.
96. Умови ефективності використання наочності.
97. Формування навичок самостійної роботи учнів.
98. Оптимізація самостійної роботи учнів.
99. Застосування інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі.
100. Методи оцінювання навчальних досягнень учнів.
101. Особливості побудови уроку і методика його проведення в класах-комплектах.
102. Оптимізація типів і структури уроків.
103. Педагогічні умови проведення інтегрованих уроків.
104. Педагогічні вимоги до організації та проведення проблемних уроків.
105. Профорієнтаційна робота з учнями.
106. Розвивальні уроки.
107. Шляхи інтенсифікації сучасного уроку.
108. Екскурсія як форма організації навчального процесу.
109. Домашні завдання, умови підвищення їх ефективності.
110. Сучасні підходи до вдосконалення змісту освіти.

*Рекомендована література щодо написання курсової роботи з дисципліни
«Педагогіка»*

1. Бабченко Н. В. Забезпечення якості освіти як один з напрямів впровадження польського досвіду у вітчизняну систему вищої освіти. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації: матеріали III Міжнарод. наук.-практ. конф. (Київ, 30 травня 2019 р.); за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ-Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД», 2019. С. 49-52.
2. Бурцева Ю. О., Малєєва Д. В. Дистанційні технології в освіті: збірник науково-методичних рекомендації щодо організації виховання, навчання та розвитку учасників освітнього процесу під час карантину, Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2020. 95 с.
3. Воротникова І.П., Чайковська Н.В. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи.Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва: навч.-метод. посіб., Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 456 с.
4. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
5. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с
6. Єрмоленко А., Кулішов В., Шевчук С. Розвиток інноваційної компетентності сучасного педагога професійної школи. Імідж сучасного педагога. № 5 (194). С. 52–57.
7. Каплінський, В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. Київ: КНТ, 2019. 225 с.
8. Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам'янець Подільський: Зволейко Д.Г., 2020. 291 с.
9. Лисогор Л., Берендєєв С., Косенчук Ю. Використання електронних освітніх матеріалів у освітньому процесі: сучасні підходи і технології Нової української школи. Вип. 1: Навчально-методичний посібник, Київ, 2023. 117 с.
10. Лисогор Л., Берендєєв С., Косенчук Ю. Сучасні підходи і технології Нової Української школи: компетентнісно орієнтовані завдання як засіб формування ключових компетентностей. Вип. 2: Навчально-методичний посібник, Київ, 2023. 145 с.
11. Литвиненко О. В. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання (з досвіду роботи педагогів Кіровоградської області) методичні рекомендації, Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 72 с.
12. Литвиненко О. В. Нова українська школа: використання цифрових інструментів для організації сучасного освітнього процесу та розвитку ключових компетентностей : оглядовий посібник, Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2023. 69 с.
13. Лукіяничук А.М. Мотивація професійної діяльності педагогічних працівників : методичні рекомендації : Біла Церква : БІНПО ДЗВО УМО, 2020. 46 с.

14. Медведєв В.М. Роль емоційного фактору в професійному вигоранні робітників сфери «людина - людина». Актуальні проблеми сучасної науки та освіти: зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Львів : Львівський науковий форум, 2019. 110 с.
15. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи. Навчально-методичний посібник. Посібник. К: Дакор, 2020. 178 с.
16. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 472 с.
17. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібник для самостійної роботи студентів/ Автор-упорядник В.І. Староста. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 68 с.
18. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навч. посіб., Київ : ТОВ «Агентство Україна», 2019. 300 с.
19. Пригодій Т. М. Формування ключових компетентностей здобувачів освіти на основі впровадження педагогіки партнерства, методичні рекомендації, ЧОППО імені К. Д. Ушинського, 2023. 47 с.
20. Ребрин В.А. Методика дистанційного навчання: збірник статей, Хмельницький: ХОППО. 2020. 81 с
21. Сидоренко В. Внутрішня система забезпечення якості освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти: інструменти, процедури, заходи: навч.-метод. путів., Біла Церква: БІНПО, 2021. 48 с.
22. Твердохліб І.А. Особливості програмно-технічного забезпечення дистанційного навчання в умовах воєнного стану: методичні рекомендації.[Електронне видання], Київ: Педагогічна думка, 2023. 44 с
23. Топузов О.М. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи. Аналітико-методичні матеріали, Київ : Педагогічна думка, 2021. 92 с.
24. Удовиченко І. В. Дистанційний формат взаємодії суб'єктів освітньої діяльності: методичні рекомендації, Суми : НВВ КЗ СОППО, 2021. 198 с.
25. Цюняк О. П., Довбенко С. Ю. Педагогічна інноватика : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2019. 190 с.
26. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навч.-метод. посіб.. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с.

«Психологія»

1. Особливості ціннісних орієнтацій старшокласників.

Рекомендована література:

1. Бубнова С. С., Гозман Л. Я. Методика діагностики ціннісних орієнтацій особистості. Електронна версія «Психолого-педагогічна скарбничка». URL : <http://testik.com.ua/diagnostyka-realnoyi-stru16>.
2. Данько А. І. Особливості формування життєвої перспективи у підлітковому віці. Електронна версія «Херсонського університету». URL

:http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/18052/Korotkikh_fpis_2023.pdf?sequence=1

3. Дмитрук Н. Між матеріалізмом і постматеріалізмом: ціннісні орієнтації сучасної української молоді. Вісник Академії праці, соціальних відносин туризму. 2017. №1. С. 57-67.

4. Круглов Б. С. методика «визначення ціннісних орієнтацій» (адаптований та модифікований варіант методики М. Рокіча). URL: https://docs.google.com/forms/d/1LJbtex45jrwYoZYnk3t2Ii2EXxl07y7Nl5beluAgQMs/viewform?edit_requested=true

2. *Поняття і структура життєвого оптимізму.*

Рекомендована література:

1. Борисенко О. М. Ріжок В. В. Оптимізм як показник емоційної зрілості особистості. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна. 2017. Вип. 1. С. 162–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2017_1_20.

2. Гилберт Д. Спотикаючись об щастя. Позитивна психологія, 2019. URL: <https://www.yakaboo.ua/spotikajuchis-ob-schastja-pozitivna-psihologija-2204922>.

3. Жебелева П. В. Диспозиційний оптимізм як один із індикаторів успішності соціально-психологічного проектування життєвого сценарію студентською молоддю. Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2018. № 3(3). С. 56–64. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2018_3\(3\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2018_3(3)_8).

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.

2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

3. Загальна психологія. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Підручник. — К.: Каравела, 2017. — 464 с.

4. Загальна психологія: метод. рек. для студентів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти/ уклад.: Олійник М., Колтунович Т. Чернівці, 2022. 85 с.

4. *Вплив соціального оточення на поведінку молодших школярів.*

Рекомендована література:

1. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.

2. Максименко С.Д. Загальна психологія. Центр навчальної літератури. 2019. 272 с.

3. Москалець В. Загальна психологія [текст]: підручник. К. Ліра, 2020. 564 с.

5. *Психологічні умови розвитку самоконтролю емоцій у старшокласників.*

Рекомендована література:

1. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.

2. Тодорова І.С., Павленко В.І. Психологія і педагогіка: навч. посібник Київ: Центр учб. літ., 2016. 227 с.

3. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій Х.: НУЦЗУ, 2016. 191 с.

6. *Подолання неадаптивних поведінкових реакцій у дітей підліткового віку.*

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ. 2016. 180 с.
3. Тодорова І.С., Павленко В.І. Психологія і педагогіка: навч.посібник Київ: Центр учб. літ. 2016. 227 с.

7. Психологічні особливості соціального розвитку школярів.

Рекомендована література:

1. Загальна психологія. Самостійна робота : методичний посібник для студентів, які навчаються за ОПП 053 психологія, першого освітнього рівня (бакалаврського) / укладач: І. М. Чорна. Тернопіль, 2024. 57с.
2. Ільїна Н., Мисник С. Загальна психологія: теорія і практикум. Навчальний посібник., 2017. 352 с.
3. Савчин М. Загальна психологія: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 344 с.

8. Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості.

Рекомендована література:

1. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. Навч.посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
2. Загальна психологія. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Підручник. К.: Каравела, 2017. 464 с.
3. Загальна психологія: метод. рек. для студентів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти/ уклад.: Олійник М., Колтунович Т. Чернівці, 2022. 85 с.

9. Девіантна поведінка підлітків, її особливості і прояви в системі соціальних відносин.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія. Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
3. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій Х.: НУЦЗУ, 2016. 191 с.

10.Перцептивні особливості та їх прояви у процесі міжособистісного спілкування старшокласників.

Рекомендована література:

- 1.Загальна психологія. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Підручник. К.: Каравела, 2017. 464 с.
2. Загальна психологія: метод. рек. для студентів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти/ уклад.: Олійник М., Колтунович Т. Чернівці, 2022. 85 с.
3. Загальна психологія. Самостійна робота : методичний посібник для студентів, які навчаються за ОПП 053 психологія, першого освітнього рівня (бакалаврського) / укладач: І. М. Чорна. Тернопіль, 2024. 57с.
4. Ільїна Н., Мисник С. Загальна психологія: теорія і практикум. Навчальний посібник. 2017. 352 с.